

Oude Kerk, zondag 7 maart 2021
Derde zondag van de Veertigdagentijd
ds. Johan Meijer

gelezen: Johannes 2: 15-23

titel: Jezus is boos!

overdenking

*gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God,*

Aansluitend aan deze overdenking horen wij instrumentale muziek en daarbij zien wij een schilderij van de beeldend kunstenares Anneke Kaai, met als titel 'Vereer naast mij geen andere goden'. Anneke Kaai- van Wijngaarden, geboren in 1951 laat zich in haar werk inspireren door Bijbel en geloof. Eind jaren zestig, begin jaren zeventig, de tijd dat veel tradities en waarden omver werden geworpen, en God dood ook werd verklaard, ervoer Anneke God juist als heel dichtbij, en daaruit werd haar wens

geboren om als kunstenaar zich door deze God te laten inspireren, deze God die voor haar, zoals ze zelf zegt springlevend was en is. Het schilderij dat wij straks zien is onderdeel van haar serie 'Tien geboden', het eerste gebod: *Gij zult geen andere Goden voor mijn aangezicht hebben.*

Bij de suggesties van Schriftlezingen voor vandaag worden ook de Tien Woorden uit Exodus 20 aangereikt. Die woorden die God sprak aan het volk: *Ik ben de Eeuwige, uw God, die u uit het land Egypte, uit het diensthuis geleid heb.* Hij is de enige die zó bevrijden kan, andere goden kunnen dat niet, die leiden je zo weer terug het diensthuis in, die verleiden je met hun oogverblindende verschijning en hun zeer aantrekkelijke programma, hun pakket aan beloften die uiteindelijk hol van binnen zijn. En voor je het weet ben je weer terug in de greep van de macht die jou klein wil maken, jou wil overheersen, jou tot slaaf wil maken. *Andere goden, sprekende slangen, ogenpaleizen, tuinen van haar, andere goden gaan ons voorbij in stormwind en aardschok. Niet Gij. Anderen staan als blinde muren tussen de mensen. Niet Gij. O Heer God, erbarmend, genadig, lankmoedig, rijk aan liefde, rijk aan trouw, bewarend liefde tot het duizendste geslacht.*

Jezus staat midden in de traditie van de Thora, waarin de Tien Woorden een centrale rol hebben, zij vormen als het ware het hart van de Thora, die een Weg naar bevrijding is, een Weg uit het slavenhuis vandaan op weg naar Beloofd Land.

Jezus is op weg naar Jeruzalem, om daar het Pascha te gaan vieren. Hij is opgegaan naar Jeruzalem, Hij is opgeklommen naar de Stad die ook een verbeelding is en is geworden van Beloofd Land, een plaats van Toekomst van vrede en recht. En daar op die plaats, in die heilige Stede, daar staat de Tempel van de Eeuwige. Daar worden de grote feesten gevierd, daar wordt uitgebeeld hoe God zijn volk bevrijdde, daar vinden de rituelen plaats. Daar komen de pelgrims, die massaal zijn opgeklommen naar de Stad, om deel te nemen aan het grote feest, een hoogtepunt in het jaar, zoals Pasen dat voor ons ook mag zijn, waarbij wij opnieuw niet massaal kunnen gaan naar het huis van de Heer om samen te zijn. Maar in het verhaal dat Johannes ons vandaag vertelt is het een drukte van belang, met name in de buurt van de tempel.

Religie is *big business* geworden daar rond die tempel. Religieuze feesten worden aangegrepen om ze flink te vercommercialiseren. Bij Joodse tempelrituelen horen offers, en dus offerdieren. *Runderen, schapen en duiven te koop. Honderden feestvierders lopen te hoop, kopers en verkopers, aanbod en vraag: er is veel te doen in de tempel vandaag. Loven en bieden, het hoort er toch bij, wissel je geld en de winst is voor mij. Prijzen en koersen, geschreeuw en gekijf, er gaat heel wat om in het tempelbedrijf.*

En midden in die hysterische chaos verschijnt Jezus. En Hij wordt boos, heel boos, Hij wordt woedend. En Hij gaat te keer, ja Hij keert die tafels van de handelaren, *Hij drijft ze uiteen met een gesel van touw, die afgoderij uit het tempelgebouw.* 'Vereer naast mij geen andere goden', die zo belangrijke grondslag van het genadige en barmhartige programma van de Eeuwige, met voeten is het getreden, want juist hier, bij het Heilige, waar in het binnenste daarvan die stenen tafelen met die Tien Woorden worden bewaard in het Heilige der Heiligen, uitgerekend tiert de afgoderij welig en Jezus maakt er in daad en woord korte metten mee.

Het is een dramatische gebeurtenis, die in films over Jezus dan ook zeer tot de verbeelding spreekt, want dit verhaal heeft natuurlijk iets spectaculairs in zich. Het is zeer geschikt voor een heftige scène in die films. En het is ook best bevreemdend om Jezus, die toch de Prins van de vrede was, en die altijd zo'n vredelievend, liefdevol en zachtmoedig image heeft, dat Die zo ontsteekt in razernij. Dat hoort toch helemaal niet zo, dat je boos wordt, dat je je zo laat gaan, dat je zulke heftige woorden spreekt en ook nog eens de zweep erover drijft? Hebben Maria en Jozef Hem niet geleerd dat je je altijd moet beheersen, dat je altijd keurig moet zijn en voorkomend. Hebben niet velen van ons dat ook geleerd, dat boosheid en woede er niet mag zijn en dat dat iets is om je voor te schamen als het er tóch uitkomt? En dan zien we Jezus bijna schaamteloos en vastberaden tekeer gaan. Is dit een eenmalig incident, zo van: Jezus schiet hier door de bocht, dan wel heel vroeg al in het Evangelie, misschien was ie wel wat overprikkeld. Of Jezus had zichzelf even niet in de hand?

Jezus wist precies wat Hij deed, daar op dat tempelplein in Jeruzalem. Hij belichaamde de Thora, de Woorden en waarden van God, Hij belichaamde de profeten. Bij de verheerlijking op de berg, het verhaal van vorige week, stond Hij in zijn heerlijkheid tussen Mozes, de Godsman van de Thora en Elia de Godsman van de profeten. Staande midden in die traditie, waarin Mozes voortdurend het grote gevecht met de afgoden aan moest gaan, tot en met dat gouden kalf in de woestijn, en waarin Elia een levenslange strijd voerde tegen de Baälsverering van zijn tijd.

De afgoden waren steeds materieel van aard. Ze staan voor geld en goud, voor potentie en macht, ze staan voor bezit en genot. Ze staan om preciezer te zijn voor het *misbruik* van geld, potentie, macht, bezit en genot. Want handel, als die rechtvaardig is, hoort bij het menselijk bedrijf, economie hoort bij de mensheid, en als die er eerlijk en menswaardig uitziet en wordt vormgegeven, is dat het probleem niet. En macht, die is niet per se slecht, mits zij die aan de macht zijn om te regeren of een bedrijf te leiden dat rechtvaardig en menselijk doen. Genot is niet per se zondig, zolang het om genieten gaat dat zielsvreugde brengt. Een feest mag uitbundig gevierd worden, sterker nog: Jezus komt immers net bij een feest vandaan, die bruiloft te Kana, waar Hij de levenswijn kwam schenken als hartenvreugde.

Het gaat mis als bezit, macht, genot misbruikt wordt en ze leiden tot slavernij en onderdrukking. En dat is wat er speelt onder de handel op die tempelplein, die hysterische handel met die offerdieren. Want de prijzen werden opgedreven zodat armen er al haast niet aan te pas kwamen, want die konden soms niet eens een duif meer betalen, en zo kreeg je daar dus ook weer die volstreekte ongelijkheid tussen bezitters en bezitslozen, tussen machtigen en onmachtigen, tussen rijk en arm en komt dus, op die meest heilige plaats, bloot te liggen wat in heel de menselijke geschiedenis steeds weer gebeurt: verschil, groot verschil, waar wij op kleine en grote schaal de voorbeelden van kunnen invullen. En dichterbij dan we soms door hebben of weten. Want slachtoffers roeren zich meestal niet, die hoor je niet, uit schaamte of omdat hen het zwijgen is opgelegd of ze geleerd hebben om niet boos te mogen worden en hun eigen grenzen aan te geven.

Het is dát patroon dat totaal indruist tegen de Thora van God, het recht en de gerechtigheid van de Eeuwige, die als het ware lijnrecht ingaat tegen hoe de wereld werkt. Die indruist tegen de patronen die de mensheid ontwikkelt. De Thora gaat er

tegenin, de Profeten gaan er tegenin, Jezus gaat er tegenin, God gaat er tegenin. En dat gaat gepaard met heilige verontwaardiging, woede en, boosheid. En dat heeft Jezus dus niet van een vreemde. En dan doel ik niet op zijn aardse ouders, maar op zijn Hemelse Vader. Over God wordt soms geschreven dat Zijn neus rood wordt, vuurrood, van woede om onrecht. Of dat Hij ontstoken wordt in zijn ingewanden, in zijn binnenste, in zijn buik, de verontwaardiging als er onrecht is tussen mensen. En dat, die heilige verontwaardiging, wordt nu belichaamd door Jezus. Jezus is boos. Van binnenuit, omdat het Recht van zijn Vader wordt geschonden.

Vereer naast mij geen andere goden! De titel van het schilderij dat we zo gaan zien, tijdens de muziek. Goden, die zichzelf opgericht hebben, schijngoden, schijnbaar goud, hol van binnen zijn ze en ze barsten, zij breken voor Gods lichte aangezicht, met in dat licht de stenen tafelen te zien, met Gods partijprogramma van gerechtigheid voor alle mensen. Voor het aangezicht van Jezus kieperden de tafels van de woekeraars om en het geld klaterde over het plein als was het voor iedereen te geef. Voor het Aangezicht van God breken de ongoden af.

Ja was dat maar écht waar, zou je kunnen denken. Maar de werkelijkheid is zo anders, want die schijngoden hebben alle macht. Ja, is dat zo? Zouden wij in het spoor van de Thora, de profeten, Jezus en dus in het spoor van God, niet ook eens wat bozer en opstandiger moeten zijn tegen al dat onrecht om ons heen?

*Want als niemand iets doet, wie dan?
Wij zien toch dat dit niet kan?
't Is nu aan jou en mij.
Er zijn te veel tranen en je voelt toch de pijn,
't is nu aan jou, nu moet je er zijn!*

En weet dat het Lichtende Aangezicht van God over jou opgaat als jij durft op te staan en dat het boze gezicht van Jezus mild wordt en stralend als Hij ziet dat jij Hem volgen wilt om samen Pasen te vieren in de Heilige Stad.

Amen